

In ravno tržaško ljudsko šolstvo je ono preporno vprašanje, ki bi se že davno, davno lahko rešilo, ko bi ga večina naših slovenskih poslancev — ne oziraje se na deželne meje — hotela rešiti. Ker je pa ravno to vprašanje ona zlata zakladnica, iz katere ravno naši, v kompaktni masi zastopani poslanci dobivajo največ življenjskega soka, hodijo okrog njega tako, kakor hodi otrok okrog matere, ki bi sicer rad došel do kake večje in dražje igrice, a le-ta ga tolaži vedno in vedno z malimi darovi.

„Edinost“ se je v svoji pripombi hote ali nehote dotaknila imena poslanca Spinčiča. In ker je ta pripomba privedla vso polemiko na nekako osebno stališče, moramo postati tudi mi osebni. V to smo torej primorani nehote.

Odkritosrčno torej trdimo tu na tem mestu javno pred slovensko politikujočo javnostjo, da je ravno osebna politika goriško-istrskih poslancev, in sicer slovenskih in hrvaških, v prvi vrsti kriva, da more vlada uganjati take šolske škandale, kakršni se porajajo ravno v Gorici in Trstu.

Ko bi ti poslanci imeli le desetino one energične sile v sebi, ki jo imajo nemški poslanci, kdaj bi se že lahko izvojevalo to pereče vprašanje v prilog Slovincem! In kdor zasleduje le količkaj parlamentarno delovanje avstrijskega državnega zbora, spozna lahko namah, da naša c. kr. vlada prav bagatelno postopa z onimi poslanci, ki tvorijo takorekoč maso jugoslovanskih poslancev. Nekaj pohlevnih interpelacij — vloženih zaradi javnosti — je vse delo, ki se je storilo v prilog temu perečemu vprašanju. A te interpelacije so bile stavljene tako pohlevno, da se interpelant niti potrudil ni, dobiti odgovorov poklicanih faktorjev. In tako postopanje trpi na sebi stranka, ki je imela že pogostoma ključ do parlamentarnega položaja v roki.

Subvencije se ne dovoljujejo menda zastonj in davek se tudi ne popušča brez namena.

Roka pač umiva roko!

Ako bi bilo tem poslaneem resno na tem, bi že davno, davno lahko zapustili ono vladno stranko, ki tako lahkega srca dovoljuje teptati ubogi slovenski narod in bi se združili s takimi elementi v državnem zboru, ki bi kategorično lahko zahtevali od odločilnih faktorjev: Dajte nam to, kar nam gre po božji in človeški pravici! Spominjamo se še dobro onih časov, ko je bil oni poslanec, ki ga „Edinost“ osebno imenuje, še hospitant mladočeskega kluba v državnem zboru. Mož je takrat v istini možato zastopal svoje prepričanje, in menda se ta poslanec tudi še spominja, da je takrat bil v polni meri ravno on ljubljene slovenskega naroda vobče, in da ime, ki si ga je pridobil ravno takrat, pove vse.

In sedaj!?

Kake korake so pa storili za kulisami v pospešitev rešitve tega vprašanja, bo pa menda takoj dovolj jasno, ako pomislimo, da se naši centralni c. kr. vladi niti ne ljubi pripraviti svojih podložitnih faktorjev do tega, da bi le-ti faktorji izpolnili samo to, kar se je rešilo pri zadnji inštanci menda leta 1902., reci: tisočdevetstodrugega!

Ako postopajo s tako električno hitrostjo pri najvišjih inštancah in to pri cesarskih kraljevih, potem ni prav nič pretirano, ako smo trdili, da ne pridemo na ta način v Trstu do slovenskih ljudskih šol niti v 20 letih.

In ne bojimo se čisto nič, ako dobi naše ljudstvo to zavest, da ne bo to vprašanje še tako hitro rešeno, da bi to ljudstvo izgubilo moralno oporo. Ravno obratno se bo zgodilo!

Le-to ljudstvo bo dobilo zavest, da s takimi voditelji ne pride dalje, bo dobilo zaupanje vase, zaupanje v lastno moč, in iz tega spoznanja izidejemo možje, ki bodo v istini zastopniki ljudstva.

Tolažba z novo politiško situacijo, ki jo privede novi parlament na Dunaj, je pa „fata morgana“. In kdo naj ustvari novo politiško situacijo v bodočem parlamentu?

Mogoče li nova nemška večina? Mogoče li frakcije dr. Luegerjeve branže? Le-tem je lex Kolisko ideal, in dunajski Čehi nam nudijo živ dokaz lepše bodočnosti! Ali so nam porok zato sedanji zastopniki jugoslovanske kompaktne mase? Njih dela v sedanosti nam javno povedo, kam plovemo. Končujemo z „Edinostjo“: „Pa brez zamere, ker nas vodijo le rodoljubni nagibi, da smo zapisali te pripombe.“

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonošno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca grudna 1906 K 231.879.63.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Zora puca, bit' će dana?

(Glas s Štajerskega.)

Blaženi tovariš, ki živiš v kraju, odkoder imaš tako krasen razgled v našo bodočnost! Odkritosrčno te zavidam, ker res krasnejše slike učiteljeve oči ne morejo zreti, kakor je naša stanovska zavednost in solidarnost. Belil sem si glavo in stikal sem po zemljevidih, da bi našel tisti srečni kotic naše domovine. Nekaj časa sem mislil, da si kje blizu Ljubljane, kjer se blšči v sredini mesta imeniten napis: „Učiteljska tiskarna“ in kjer so se v ravno minolih božičnih počitnicah razgovarjali o mogočni stavbi „Učiteljskega konvikta“ v zvezi s hranilnico in tiskarno. A ko sem pregledal vso 1. številko letošnjega „Tovariša“, sem se uveril, da tam ne more biti tvoje domovje, ker sicer bi bil gotovo tudi opazil skrbni polni obraz tovariša Ōrnagoja, ki nam poje tako „lepo“ pesem o naši stanovski zavednosti. Obrnil sem torej oči nazaj v svoje obližje, na Štajersko, a kmalu sem se uveril, da te pri nas iščem zaman! Tukaj pač ni sledu o naraščajoči stanovski zavednosti. Bili so časi, ko smo štajerski tovariši prednjačili v tem oziru vsem slovenskim učiteljem, a sedaj smo zaostali. Videti je, kakor da smo tudi mi le kup slame, ki hipoma mogočno vzplamti, a kmalu ugasne. — Li res ni več v nas prave življenjske sile? Bog nas varuj tega, ker potem je blizu tudi konec našega naroda. A ta se ravno zadnji čas zopet živahno giblje in razvija, da bi ušel svoji prezgodnji smrti. Tudi učiteljstvo pri tem živahno sodeluje in novoustanovljena politiška stranka se imenuje marsikje „učiteljska stranka“. A navzlic temu moram naglašati, da naša stanovska zavednost ne raste!

Bilo je pred leti, ko smo učitelji jasno uvideli, da moramo iz šolske sobe ven in med narod iti, če hočemo priti do pravega ugleda. Uvideli smo, da moramo narod poučevati tudi izven

šolske sobe, da mu moramo snovati knjižnice, bralna, pevka, gospodarska i. dr. društva, da, prepričani smo bili, da smo mi edini poklicani k temu delovanju, ker točijo preprostemu ljudstvu od druge strani le kalno vino. Da bi mogli ta svoj smoter dosegati, smo si osnovali posebno organizacijo „Zvezo slovenskih štajer. učiteljev in učiteljic“ ter ji dali jako široko podlago. Po pravih smemo sklicavati stanovske in poučne shode, prirejati smemo javna predavanja, snovati smemo knjižnice, prirejati smemo koncerte itd. in prav navdušeno smo ploskali, ko nam je tovariš Strmšek v svoji razpravi: „Kaj hočemo?“ kratko naslikal, kaj vse bi mogli izvršiti v okviru teh pravil. Takrat je bila v nas pač živa stanovska zavest.

A kaj smo storili od tedaj? Kratko rečeno: Nič! Ta krasna naša organizacija je le na papirju in ne funkcionira niti toliko, da bi opravila svoje najnujnejše življenske potrebe. Niti svojih odbornikov k štajerskemu „Lehrerbundu“ ni pravilno volila, temveč so tam nastopili kot taki, sicer vsega spoštovanja vredni tovariši brez pravega pooblaščenja. O pobiranju društvenine in drugih nujnih opravilih ni sluha ne duha, kje pa naj iščemo potem še delovanja v probujo naroda?

Akademiki so začeli v minolem letu delovati za snovanje knjižnic med narodom, in pričakovali smo, da se bo pri tej prilika „Zveza“ spomnila svoje predprave ali da bo vsaj izkušala sodelovati, a zaman! Leto je minulo, kakor da nimamo te krasne organizacije. Kje je tukaj naraščajoča stanovska zavest, kje je le sled kakšni zori?

Tovariši in tovarišice! Tako ne sme dalje iti! Vzdravimo se in delujmo v doseg smotrov, ki smo si jih stavili pred leti v svoji navdušenosti. **Naš spas je edino v nas samih.** Nobena politiška stranka nas ne bo upoštevala, ako ne bomo nastopili kot zavedna, dobro organizovana stanovska korporacija. Ne kot priganjačite ali one stranke, ampak kot zavedni učitelji si pridobimo primerni ugled in dostojno uvaževanje.

Bližajo se državnoborske volitve, in Slovencem bo treba izbrati sedem poslancev. Bi bilo tako nemogoče izposlovati za nas en mandatek? Mislím da ne, ko bi bili minoli čas dobro izkoristili. Tako smo pa dremali in prespali oni trenutek, ko so se pripravljala tla novi politiški osnovi pri nas. Da smo v minolem letu priredili nekaj veličastnih učiteljskih shodov, da smo se tam odločno oglasili za svoje pravice in da smo pokazali, da imamo sree tudi za naš narod in mu želimo pomagati, bi nas morali sedaj upoštevati.

Mogoče je, da nas tudi na Štajerskem osrečijo s kakim „Jakličem“, a s tem nam ni mnogo pomagano, to nam more le škoditi, kakor vidimo na Kranjskem. Težiti moramo temveč po tem, da se nam odstopi sigurni mandat, a kandidata izbera naša organizacija.

Po deželnozborskih volitvah, ko je bil še tovariš Brezovnik v službi, so se učitelji hudovali, da se ni njim prepustil en mandat, in reklo se jim je: „Ko bi se bili poprej oglasili, bi se vam bilo ustreglo“. Pri zadnji državnoborski volitvi so prijavili nekateri tovariši željo, da bi nastopil učitelj kot kandidat, a bilo je prepozno.

Bojim se, da se nam zapoje tudi letos ista pesem, če ravno so bile menda razmere ugodnejše kakor pri katerikoli priliki doslej. A delati bi se moralo skupno, po gotovem načrtu in z ozirom na koristi našega stanu, ne pa narobe. To se pa dožene le s skupnimi razgovori. Potrebni so nam torej shodi, shodi in zopet shodi, da se spoznamo, da se zedinimo in si oširimo pot, ki naj krenemo nanjo.

Vidiš, cenjeni tovariš, da imam dovolj vzroka, če te zavidam. Pri tebi jasna zora, pri meni tema. — Prosim te, pobrigaj se pri uredništvu za moj naslov in naznani mi svoje bivališče, da te obiščem in se s teboj naslajam s krasnim razgledom.

Kadar se izpremene razmere tudi pri nas, da bi tudi jaz mogel klicati: „Zora puca“, povabim potem tebe na svoj dom, da se tudi tukaj skupno radujeva. Dal Bog, da se to kmalo zgodi! Do tedaj pa: Na svidenje! ←

Božična zborovanja.

III.

Slovenska Šolska Matica.

(Dalje.)

Tretji občni zbor

„Slovenske Šolske Matice“ je bil v četrtek, dne 27. decembra 1906, v Mestnem domu v Ljubljani ob navzočnosti blizu 100 članov. Zborovanje se je vršilo točno po dnevnem redu, ki smo ga že objavili v svojem listu.

I. Predsednikov pozdrav.

Ob 3. uri popoldne je otvoril predsednik, g. ravnatelj Henrik Schreiner, zborovanje s srčnim pozdravom do navzočnih, poudarjajoč, da obstoji društvo že 6 let in da smo se čez 3 leta iznova zbrali, da damo račun o društvenem delovanju ter zaslišimo želje članov.

Vobče so bili uspehi v zadnjih 3 letih prav lepi. Zahvaljevati moramo zanje društvenike, zlasti pa poverjenike. Število članov narašča od leta do leta, pa bi lahko še bolj naraslo, ker je še mnogo učiteljev in učiteljic, ki stoje ob strani. Upajmo, da vstopijo vsi v naš krog. Kolikor več članov, toliko več uspeha. Pri širjem občinstvu društvo ni našlo onega priznanja, ki bi ga zaslužilo, dasi je naše delovanje kulturno delo. Zato nam bodi geslo: „Složno naprej“!

Nato je prečital g. predsednik brzogovorna pozdrava zadržanih članov g. Iv. Vrežeta iz Maribora in g. Jos. Mešička iz Sevnice.

II. Predavanje g. ravnatelja V. Bežka.

G. ravnatelj Viktor Bežek je predaval o „prirodni pedagogiki“ in jo stavljaj nasproti ometalni ali znanstveni, ki jo je ustanovil Herbart in je dal etiško in psihološko podlago v okviru predstavnega mehanizma in matematiškega pojmovanja predstavnih procesov. Herbartov sistem sta nadaljevala in uredila Stroy in Ziller. Zadnji je zasnoval svojo metodo na 8 kulturnozgodovinskih stopenj, kakršne naj bi se bile pojavljale v tisočletnem razvoju človeštva vobče, misleč, da jih je moči priličiti h kratki dobi gojenčevega razvijanja in izobraževanja na podlagi mišljenske tvarine in s pomočjo koncentracije in formalnih stopenj. Ta špekulativni sistem pa ni obveljal, nastopilo je na pedagoškem polju modernejše naziranje, ki so mu gladili pot Fröhlich, Wandt, Linde in dr. in ki mu je glavni zastopnik Hildebrand, s katerim se začenja nova doba v pedagoški vedi. Po nazorih teh modernih pedagogov nima pedagogika od empirske in špekulativne psihologije nobenega haska, pač pa obratno. Zato se bojujejo tudi proti formalnim stopnjam, poudarjajo pa važnost nazornega nauka in obrazovanja fantazije, srea in volje kot glavnih pogojev uspešnega vzgojnega pouka. Vzgoja je umet-